

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. III. Baptismus reviviscit ad majorem vel minorem gratiam
secundùm præsentem dispositionem subjecti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

quod committitur irreverenter suscipiendo Sacramentum sine debita dispositione ad effectum. Sed declarata mente Scoti veritas se ipsam manifestabit.

35. *Hiquæus.* Norat ergo Hiquæus in suo commentario ad illum locum n. 20. Doctorem non intelligere peccatum inhærens inhærentiâ habituali, eo modo, quo infuit ante Baptismum, sed inhærentiâ actuali per complacentiam, in quantum dedit causam fictioni.

Colligitur primò ex illis verbis num. 4. *Scotus.* Septimum autem actu placet, vel de eo nullo modo atteritur; illud septimum solum est causa fictionis eius in Baptismo.

Secundò ex Reportatis 4. dist. 4. q. 7. n. 3. Dico, quòd fictus potest habere multa peccata, & non propter quodlibet est fictus; quia de multis potest habere displicentiam continuando tantum unum: sic si est fictus de uno tantum peccato, & habuit displicentiam de omnibus alijs, oportet illum habere penitentiam de illo uno peccato, sicut de commissio post Baptismum, & alia deleatur per Baptismum.

Explicans autem peccatum fictionis n. 2. ait: Vel prætendit se dispositum ad receptionem Sacramenti, & tamen non est.... & hoc potest esse tripliciter, vel per infidelitatem, vel quia tunc facit actu peccatum mortale, vel prius fecit & remanet in illa voluntate (supple, actuali) sine displicentia intermedia.

36. Igitur quod n. 4. citato dicit: Vel de eo nullo modo atteritur, non debet intelligi de simplici carentia vel absentia attritionis, v. g. ex oblivione vel inadvertentia; sed de voluntaria, procedente ex perfecta scientia, quæ sit virtualis & interpretativa complacentia, sive consensus in peccatum præteritum.

Hæc pro mente Scoti, quæ forsitan non omnibus, uti nec mihi, plenam adferent satisfactionem. Unde mallet dicere, Doctorem ibi nihil resolvère, sed dumtaxat disputare; Lectori liberum permittendo iudicium de veritate aut falsitate eorum, quæ proponuntur.

Sequitur tertio, & erit

CONCLUSIO III.

Baptismus reviviscit ad majorem vel minorem gratiam secundum præsentem dispositionem subiecti.

37. Probatio ex Tridentino.

Trident. sess. 6. cap. 7. *Vnica formalis causa justificationis impij est iustitia*

Dei, non quæ ipse iustus est, sed quæ nos iustos facit; quæ videlicet ab eo donati, renovamus spiritu mentis nostræ, & non modo reputamus, sed verè iusti nominamur & sumus, iustitiam in nobis recipientes unusquisque suam secundum mensuram, quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cuiusque dispositionem & cooperationem. Ubi autem jus non distinguit, nec nos sine causa debemus distinguere. Unde si Catechumenus v. g. per dies aliquot ante Baptismum jejundet, & se in alijs operibus misericordiæ ac penitentia exercet, per oblivionem tamen non doleat sufficienter de peccatis, adeoque accedat ad Baptismum absque dispositione necessaria ad gratiam; statim verò recorderetur, doleat atque auferat obicem, quis audeat negare talem accessisse melius dispositum ad Baptismum, ac alium, qui nullo bono opere se præparaverat? Quidni ergo postea Baptismo reviviscit, ratione illius dispositionis antecedentis, quæ virtualiter ac moraliter adhuc permanet, majorem recipiat gratiam?

Dices Primò: Saltem contritio sublequens non disponit ad Sacramentum præteritum: adeoque non plus gratia accipiet præcisè vi Sacramenti, qui tollit obicem per contritionem, quam qui solum per attritionem.

38. *Objecta.* Respondeo: sufficit, quòd disponat ad effectum Sacramenti; non enim requiritur dolor ut dispositio ad valorem Baptismi (ut omnes fatentur) sed ut conditio requisita ex parte suscipientis ad effectum gratia sacramentalis, quam Spiritus sanctus in casu conclusionis non partitur in prima susceptione Sacramenti, sed in reviviscencia; cur ergo negabimus contritionem, quæ quasi est causa reviviscencia, veram esse dispositionem ad effectum gratia, quem in eius præsentia Spiritus sanctus per Sacramentum præteritum; veluti morale instrumentum, operatur?

39. *Responda.* Cæteròquin (ut bene notat Vasq. supra disp. 199. c. 5. n. 58. ubi tenet nostram conclusionem) qui meliori dispositione tollit impedimentum Baptismi, qui virtute manet, etiam melius ad ipsum accedit, non quidem accipiendum, sed jam acceptum; quemadmodum qui remotus ab igne erat propter impedimentum distantia vel corpus interjectum, si tollat corpus interjectum vel distantiam per localem approximationem, dicitur accedere ad ignem præexistentem.

Et certè Trident. supra non loquitur de dispositione ad Sacramentum, sed generaliter de dispositione ad gratiam sanctificantem. Sed

Meliori dispositione auferens impedimentum Baptismi, melius ad ipsum accedit jam acceptum.

39. Sed infas cum Suario (qui tom. 4. disp. 28. sect. 4. post medium tenet oppositum) merita priora per peccatum mortificata redeunt per contritionem sequentem, non tamen juxta mensuram ejusdem contritionis, sed semper eadem & æqualia; quia scilicet per contritionem aufertur solum obex peccati, quo impediabantur, in qua ablacione obicis omnes contritiones sunt æquales.

Responsio ad instantiam Suarii.

Respondeo disparitatem esse, quod merita sint causa adæquata præmij; gratia verò Sacramentalis (ut ex dictis liquet) etiam correspondet dispositioni, non tanquam causa partiali, quasi sit pars Sacramenti (supponitur quippe totum Sacramentum præexistisse) sed tanquam conditioni sine qua non Sacramentum tantam vel tantam mensuram causaret.

Responsio secunda.

Vel si hoc minus placeat, scio quia displicere non poterit quod sequitur: Reviviscencia meritorum nihil est aliud, quam restitutio sive iterata collatio tum gratiæ per peccatum deperditæ, tum actionis ad gloriam secundum jus antiquum, sublato impedimento peccati; ut enim ait Doctor Subtilis 4. dist. 22. q. unicâ n. 7. *Habenti bona merita in acceptatione divinâ, mortificata tamen per peccatum mortale, remanet totum ius, quod correspondet illis meritis ad vitam æternam, sed non remanet actio, quamdiu ille est inimicus; & si perpetuo sit inimicus, perpetuo cessat illa actio: cessante autem inimicitia contracta non redit novum ius, sed competit actio secundum ius antiquum; licet & novum conferatur, quod Doctor non negat, secundum proportionem gratiæ, quam primò paritur in reiterata justificatione juxta dispositionem præsentem subiecti.*

Reor.

At verò reviviscencia, v. g. Baptismi, non est collatio gratiæ semel infusæ per Baptismum, & postmodum deperditæ; sed est prima collatio gratiæ, quæ impedita fuit per carentiam debitæ dispositionis: igitur secundum dispositionem, quam de præsentem in subiecto invenit; ita ut contritio vel attritio hinc non sit nuda remotio obicis, quemadmodum in reviviscencia meritorum, sed positiva dispositio ad gratiam, veluti si adfuisset in ipso Baptismo.

40.

Deus quidem ab initio acceptavit Baptismum ad determinatum effectum remissionis peccatorum, quia hæc in omni Baptismo est æqualis; secus autem ad determinatum effectum gratiæ, nisi ex prævisione futuræ dispositionis, quæ ex institutione & lege Dei exigitur tanquam meritum congruum ad omnem justificationem adulti peccatoris, & juxta quam Spiritus Sanctus

singulis paritur mensuram gratiæ.

Ex quo obiter colligo, quare gratia Baptismalis semel habita propter meliorem dispositionem supervenientem non fiat major; quia videlicet Baptismus juxta suam institutionem & legem Dei determinatus fuit ad certum gradum gratiæ independentem ab illa meliori dispositione.

Quare gratia baptismalis semel habita propter meliorem dispositionem supervenientem non fiat major.

Arguis iterum: Ergo conditio illius, qui fide baptizatur, est melior. Respondeo, sicut illius qui usque in finem vitæ differt Baptismum, ut simul & semel habeat remissionem omnis pœnæ & culpæ tam originalis, quam actualis, quod per accidens est.

41. Conditio illius, qui fide baptizatur, non est melior.

Aliam responsionem habes supra ex Scoto, qui alio in loco, nimirum 4. dist. 22. q. 1. n. 10. ad similem objectionem similiter respondet, resurgentem scilicet à peccato mortali, quamquam dignior præmio in Dei acceptatione, non reportare commodum de lapsu suo, *Sed magnum (inquit) incommodum; non solum quia peccavit, sed quia totum tempus, quo mansit in peccato, est sibi perditum, quo tempore merita potuisset multiplicasse, si tunc in gratia mansisset.* Idem dici potest in præsentem, ut omittam, quod meliorem dispositionem, quam adfert in reviviscencia, habere potuisset in prima susceptione Baptismi.

Scotus.

Inquiritur hinc ab aliquibus, an ex consortio Sacramenti Pœnitentiæ minuatur gratia Baptismi reviviscens si unica solummodo adsit attritio vel contritio?

42. An ex consortio Sacramenti Pœnitentiæ minuatur gratia baptismi reviviscens, si unica solum adsit contritio?

Respondet Vasq. disp. 160. num. 23. de hoc nihil posse asseri, sed reservandum Dei judicio, cujus regulam & institutionem ignoramus. Suarez in præsentem disp. 28. sect. 5. post quartam conclusionem (quem sequitur Lugo hinc disp. 9. n. 87.) dicit singula Sacramenta datura tantum gratiæ, quantum si singula seorsim essent cum illa dispositione.

Diversæ Authorum sententiæ. Suarez, Lugo, Vasquez.

Probat Lugo: quia si aliquis recipiat de facto duo Sacramenta simul, v. g. Eucharistiam & Extremam Unctionem, non est credibile, quod singula dabunt minorem effectum gratiæ propter consortium alterius, quam si unum solum Sacramentum ex illis susciperetur. Responderet Vasq. hoc æquè incertum & ignotum esse, ac illud, ad quod probandum adducitur.

Rectè advertit Dicastillo tract. 2. disp. 2. n. 262. perinde esse, sive illa dispositio consideretur ut meritum congruum, sive ut condignum; nam etiam meritum de congruo minus est respectu plurium, v. g. unum Ave Maria non ita prodest pluribus, sicuti uni; & duæ attritiones æquales plus valent

43. Perinde est sive dispositio consideretur ut meritum congruum, sive ut condignum. Dicastillo.

valent, quàm unica. Quamvis ergo non requiratur illa æqualitas inter meritum de congruo & ejus effectum, quæ requiritur inter meritum condignum & ejus præmium; tamen congruitas potest esse major & minor respectu unius vel plurium gratiarum; sicut est major inæqualitas inter lineam unius palmi cum alijs duabus sex palmorum, quàm cum una solùm.

44. Attritio dicitur à Diastillone concurrere ad effectum Sacramenti per modum dispositionis, non meriti.

Hinc n. 263. docet non adeo malè, attritionem concurrere ad effectum Sacramenti, non per modum meriti, sed per modum dispositionis, quæ, ut talis, non est causa efficiens, sed pertinet tum ad genus causæ materialis, quatenus subjectum cum illa est dispositum; tum ad genus causæ formalis, quatenus tanquàm forma informans subjectum illud reddit capax ad illam ulteriorem formam: hæc autem forma potest esse sive multiplex, sive intensior cum una & eadem dispositione, dummodò multiplicetur, vel alio modo augeatur virtus ex parte causarum efficientium: sic quippe una & eadem diaphaneitas aëris aut vitri non minùs bene disponit ad recipiendum duplex lumen vel magis intensum à duobus agentibus, quàm unicum, aut minùs intensum ab uno agente.

Porro non requiri attritionem ad effectum gratiæ Sacramentalis quatenus meritoria est, sed quatenus est retractatio peccatorum sive aversio à peccatis, probat idem Auctor; quia ratio meriti congrui potest reperiri in alijs operibus, in eleëmolyña v. g. aut operibus orationis, jejunijs, fidei, spei &c. & tamen ea opera quantumvis meritoria, non sufficerent ad recipiendum effectum gratiæ Sacramenti; & longè minoris meriti attritio sufficeret.

45. Attritio dici potest nõ disponere præcisè quatenus est retractatio peccatorum.

Equidem responderi posset, attritionem non disponere quatenus præcisè est retractatio peccatorum sive aversio à peccatis (siquidem etiam per attritionem naturalem peccator avertitur à peccato & retractat peccatum, quæ tamen non disponit) sed quatenus est talis aversio, scilicet supernaturalis & meritoria de congruo; cui merito, & non alteri cuilibet, Deus ex liberalitate sua voluit correspondere tale determinatum præmium unum vel plura, majus vel minus, pro varietate & multitudine Sacramentorum, ad quæ suscipienda disponit: disponit (inquam) non per modum applicationis ad subjectum, verum instar conditionis necessariæ ad productionem & receptionem effectus. Patet in physicis: sic enim diaphaneitas aëris vel vitri non servit ad Solis applicationem, sed ad luminis productionem & receptionem.

Ex quo consecrarium est, Baptismum reviviscentem producere effectum juxta dispositionem, quam tunc invenit, & non secundum eam, quæ erat tempore, quo applicabatur.

Sequitur quæstio 4. qualis dispositio requiratur, ut Sacramentum Baptismi reviviscentem, an sola attritio sufficiat, an verò interdum necessaria sit contritio, aut Sacramentum Penitentia? Pro resolutione

Nota duplicem à Doctoribus assignari obicem Sacramenti; unum positivum (ut vocant) qui est peccatum mortale, quod committitur in ipsa susceptione Baptismi, vel certè post Baptismum acceptum: alterum verò negativum, qui est sola non dispositio, sive carentia dispositionis ad effectum Baptismi requisitæ sine novo peccato mortali. Hoc prænotato Dico:

Obex sacramentum alius est positivus alius negativus

CONCLUSIO IV.

Si obex fuerit negativus, sufficit attritio; sin verò positivus, opus est contritione vel confessione.

PRima pars est communis contra Vasq. disp. 160. cap. 2. in principio. Ratio: quia Baptismus (ut probavimus conclus. 2.) reviviscit ad omnem effectum, quem habuisset, si à principio legitime fuisset susceptus; ergo ad primam gratiam justificantem; ergo cum sola attritione: aliàs enim nunquàm se solo primam gratiam conferret, cum tamen primò collatus aliquando eam efficiat.

46. Quæsi, si obex fuerit negativus, sufficit attritio.

Reponit Vasq. n. 22. Neque Augustinus, neque ullus antiquus Scholasticus id docuit neque asseruit, eodem modo operari Baptismum præteritum cum attritione, sicut præsentem; sed solùm incipere prodesse & valere ad remissionem peccatorum recedente fictione peccati, cum qua receptus fuit, per veram contritionem aut confessionem. Et verò cum hæc res auctoritate magis quàm ratione nitatur, non est (inquit) in ea quidquam pro arbitratu asserendum, quod ab antiquis Patribus & Doctoribus assertum non est.

Sed contra: Augustinus & antiqui Scholastici (ut ipse fatetur n. 11.) loquuntur de fictione, quæ fuit peccatum indignæ receptionis Sacramenti; non verò de ea, quæ fuit solùm ex defectu doloris necessarij, sine culpa tamen ob ignorantiam: nam (inquit